

DERS ÖZETİ • 5. ÜNİTE: AHLAK FELSEFESİ

Ahlak Felsefesi

Ahlak felsefesi (**etik**), insan davranışlarını iyi-kötü ve doğru-yanlış açısından akılla sorgulayan felsefe dalıdır.

1 Ahlak Felsefesi Nedir?

- Diğer adı etikdir; ahlaki akılla sorgular.
- Etik, Yunanca ethos (huy, karakter) kökünden gelir.
- Konusu: ahlaki eylemler ve onlara yön veren değerler.
- Temel soru: İyinin ve kötünün ölçütü nedir?

2 Temel Kavramlar

- Özgürlük: Davranışına kendin karar verebilmek.
- İrade: Kararı eyleme geçirme gücü.
- Vicdan: Davranışı iyi-kötü diye yargılayan iç ses.
- Ödev: Yapmakla yükümlü hissedilen davranış.

3 Eylem, Yargı, Erdem

- Ahlaki eylem: Özgürce yapılan, değerlendirilen davranış.
- Ahlaki yargı: Davranış hakkında iyi-kötü hükmü.
- Erdem: İyiye sürekli yapma alışkanlığı.

4 Evrensel Ahlak Yasası

- Soru: Herkes için geçerli ahlak kuralı var mı?
- Var diyenler: Sokrates, Platon, Kant.
- Yok diyenler: Sofistler; ahlak kişiye göre değişir.
- Kant: Herkesin uyabileceği kural ahlakidir.

5 Özgürlük Problemi

- Determinizm: Davranışlar önceden belirlenmiştir.
- İndeterminizm: İnsan tamamen özgürdür.
- Otodeterminizm: Sınırlar içinde kendini belirler.
- Ahlaki sorumluluk özgürlüğe bağlıdır.

Ödev, Fayda ve Erdem Ahlakı

Yaklaşım	Temsilci	Ölçüt	Örnek
Ödev ahlakı	Kant	Niyet ve ödev	Zor olsa da sözünü tutmak
Fayda ahlakı	Bentham, Mill	Sonuç ve fayda	Çoğunluğun yararına seçim
Erdem ahlakı	Aristoteles	Karakter ve erdem	Cesareti alışkanlık yapmak

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

Ahlak Felsefesi: adım adım 5 örnek

ÖRNEK 1 KAVRAM

Elif, arkadaşının kalemını gizlice kırar ve gün boyu içi rahat etmez. Bu rahatsızlık hangi kavramdır?

- 1 İpucu: "İç i rahat etmez"; kimse ceza vermemiş.
- 2 Davranış ı yargılayan iç ses vıcdandır.
- 3 Özgürlük ve irade seçim ve uygulamayla ilgilidir.

Cevap: Vicdan

ÖRNEK 2 YAKLAŞIM

Belediye, park ı mı kütüphaneyi mi yenileyeceğini "Hangisi daha çok insan ı mutlu eder?" diye seçiyor. Yaklaşım nedir?

- 1 Karar sonuca bakılarak veriliyor.
- 2 Ölçü en çok insan ın mutluluğu.
- 3 Bu, Bentham ve Mill'in görüşüdür.

Cevap: Fayda ahlak ı

ÖRNEK 3 PROBLEM

"Bir davranış her yerde, herkes için doğru olabilir mi?" sorusu hangi problemle ilgilidir?

- 1 "Her yerde, herkes için" evrenselliği anlatır.
- 2 Özgürlük problemi seçimle ilgilidir, elenir.
- 3 Bilgi ve varlık soruları başka dallara aittir.

Cevap: Evrensel ahlak yasası problemi

ÖRNEK 4 ÖZGÜRLÜK

"İnsan davranışları çevre ve geçmiş olaylarla önceden belirlenmiştir." Bu görüş hangisidir?

- 1 "Önceden belirlenmiştir" özgürlüğü reddeder.
- 2 Tam özgürlüğü savunan indeterminizm elenir.
- 3 Sınırlı özgürlüğü kabul eden otodeterminizm elenir.

Cevap: Determinizm

ÖRNEK 5 KANT

Ali, öğretmeni not versin diye dürüst davranıyor. Kant'a göre bu davranış tam anlamıyla ahlaki midir?

- 1 Kant davranışın sonucuna değil niyetine bakar.
- 2 Ali'nin niyeti ödev değil, ödül beklentisi.
- 3 Ödev bilinci olmadığı için tam ahlaki sayılmaz.

Cevap: Hayır, ödev bilinciyle yapılmamıştır.

MİNİ TEST

Ahlak Felsefesi: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad: _____

Tarih: _____

Doğru / Yanlış: _____

1. Kişinin kendi davranışına aklıyla karar verebilmesi hangi kavramdır?

- A) Özgürlük B) Vicdan
C) Erdem D) Ödev

3. İyiye sürekli yapma alışkanlığına ne ad verilir?

- A) Ödev B) İrade
C) Erdem D) Ahlaki yargı

5. "Sözünü, zararına olsa bile ödev olduğu için tut." düşüncesi hangi yaklaşıma uygundur?

- A) Fayda ahlakı B) Ödev ahlakı
C) Erdem ahlakı D) Determinizm

7. "Verilen kararı uygulama gücü" hangi kavramı tanımlar?

- A) Özgürlük B) Vicdan
C) Ödev D) İrade

9. "İnsan davranışları önceden belirlenmiştir." görüşü hangisidir?

- A) Determinizm B) İndeterminizm
C) Otodeterminizm D) Fayda ahlakı

2. Davranışı iyi ya da kötü diye yargılayan iç ses hangisidir?

- A) İrade B) Vicdan
C) Özgürlük D) Ahlaki eylem

4. "Doğru davranış, en çok insana en çok mutluluğu getirendir." görüşü kimlere aittir?

- A) Kant B) Aristoteles
C) Sofistler D) Bentham ve Mill

6. Cesareti korkaklık ile atılganlık arasındaki orta nokta sayan filozof kimdir?

- A) Aristoteles B) Kant
C) Mill D) Bentham

8. Hukuku ahlaktan ayıran özellik hangisidir?

- A) İyi-kötü ölçütü içermesi
B) Toplumda geçerli olması
C) Yaptırımını devletin uygulaması
D) İnsan davranışıyla ilgilenmesi

10. "Ahlak kuralları toplumdan topluma değişir." görüşü hangi soruya cevaptır?

- A) İnsan özgür müdür?
B) Evrensel ahlak yasası var mıdır?
C) Bilgi mümkün müdür?
D) Güzel nedir?

Cevap anahtarı

1. A · Seçebilme yetisi özgürlüktür.
3. C · Erdem, iyiye alışkanlık hâline getirmektir.
5. B · Ödev ahlakı sonuca değil ödeva bakar.
7. D · Özgürlük seçmek, irade uygulamaktır.
9. A · Determinizm insanın özgür olmadığını savunur.
2. B · Vicdan, kişinin iç denetçisidir.
4. D · Fayda ahlakının temsilcileri Bentham ve Mill'dir.
6. A · Erdemi orta nokta sayan Aristoteles'tir.
8. C · Hukukun yaptırımını devlet uygular.
10. B · Bu görüş evrensel ahlak yasasını reddeder.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

tahtaapp.com/blog/dersler/10-sinif-felsefe-5-unite-ahlak-felsefesi-konu-anlatimi